

2015 Abbie Chalgoum werd bedreigd door Marokkaanse jongeren, omdat hij als moslim Jezus vertolkte

LIJDEN OP ZIJN LIMBURGS

De Passiespelen in Tegelen verbeelden al sinds 1931 de laatste dagen van Christus. De belangstelling is een stuk minder dan in de katholieke gloriejaren, maar de inzet van de amateurs is er niet minder om. Af en toe is er ophef, zoals wanneer een Marokkaanse moslim de rol van Jezus krijgt of een niet-maagdelijke vrouw Maria speelt.

Gerry van der List

Het was ongehoord. In 1927 zou in een tot openluchttheater omgevormde kloostertuin in het Limburgse dorp Tegelen een religieus toneelstuk worden opgevoerd. Probleem was dat de franciscaner monnik Justinus Janssen in het door hem geschreven spel mannen en vrouwen wilde laten opdraven. De kerkelijke autoriteiten toonden zich ontsteld. Een 'gemengde' opvoering, zoïets druïste geheel in tegen de roomse zeden. Pas nadat pater Janssen zijn drieste plan welsprekend

bij het bisdom had verdedigd, mocht het.

Het gepassioneerde amateurtoneel in Tegelen sloeg aan. Zozeer zelfs dat de gedachte ontstond een passiespel op te voeren. Na een studiereis naar het Duitse dorp Oberammergau, waar al geruime tijd ervaring was met het in beeld brengen van het lijden van Jezus, begonnen de Limburgers in 1931 een religieus-artistische traditie die tot op de dag van vandaag voortleeft.

Tegenwoordig worden de Passiespelen één keer in de vijf jaar gehouden in theater De Doolhof in Tegelen. De dag van de première begint steevast met een eucharistieviering. De plaatselijke bevolking leeft sterk naar het evenement toe. Honderden vrijwilligers zijn in touw om zo geloofwaardig mogelijk een theater vorm te geven aan de intocht in Jeruzalem, het laatste avondmaal en de dood van Jezus aan het kruis.

In 2014 erkende het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed de Limburgse theatervoorstelling als 'immaterieel erfgoed'. Wat wil zeggen dat het werd opgenomen op een lijst van tradities en rituelen die voor omvangrijke groepen mensen van belang worden geacht. Het koningshuis toont af en toe belangstelling voor dit erfgoed. Zo was koningin Wilhelmina present bij de eerste uitvoering na de oorlog, in 1946, en haar kleindochter koningin Beatrix reisde in 1990 en 2010 af naar het dorp bij Venlo.

Het enthousiasme van al die blije Limburgse

In 2014 werden de Passiespelen in Tegelen officieel erkend als 'immaterieel erfgoed'

jongens, meisjes, mannen en vrouwen die in hun rol van het volk luidkeels 'Hosanna! Hosanna!' roepen, heeft iets vertederends. Het landelijke decor, de kwinkelerende vogeltjes en, met een beetje geluk, een zomers zonnetje zorgen voor een ontspannen gevoel. Maar drie uur is een lange zit en het is duidelijk dat de mensen op het toneel in het dagelijks leven hun brood op een andere manier verdienen dan met acteren.

Heel veel jongeren komen dan ook niet meer naar Tegelen om te zien hoe de haan kraait bij het verraad van Petrus, Pontius Pilatus zijn handen in onschuld wast en Christus een doornenkroon op het hoofd krijgt gedrukt. Het publiek op de tribunes van De Doolhof oogt sterk vergrijsd. De afnemende populariteit van het spektakel zegt veel over de ontwikkelingen in de Rooms-Katholieke Kerk. Zo waren er in 1955 maar liefst 160.000 toeschouwers, terwijl in 1971 slechts 15.000 mensen zich geïnteresseerd toonden. In zestien jaar tijd nam het bezoekersaantal dus met ruim 90 procent af. Vanzelfsprekend rezen

twijfels over het nut van het voortbestaan van het Limburgse lijden. Maar na de dramatische terugval ging het wel weer wat beter. In 2015 telden de organisatoren zo'n 40.000 bezoekers.

Door de tekst aan te passen, wordt steeds geprobeerd het geheel wat moderner te doen ogen en klinken. De dialogen van de Limburgse dichter en hoogleraar letterkunde Wiel Kusters in 2005 deden bijvoorbeeld wat frisser aan dan de barokke zinnen van de Limburgse priester-dichter Jacques Schreurs, auteur van het beroemde *Dagboek van een herdershond*, die sinds 1940 waren gebruikt. Ook al moeten sommige passages zeker de jonge generatie nogal ouderwets in de oren hebben geklonken. Een verzuchting als 'oef, heremijntijd' hoor je in elk geval niet vaak in *The Passion*, het jaarlijkse televisiespektakel op Witte Donderdag. Vooral door het slimme, en profane, gebruik van Nederlandstalige popsongs scoort dit evenement wel goed bij jongeren.

Protesten

Geregeld trokken de Passiespelen door controverses de aandacht van de buitenwacht. Toen in de jaren tachtig voor de rol van Maria een niet-maagdelijke vrouw werd gekozen, liepen de gemoederen zo hoog op dat zelfs het Duitse tijdschrift *Der Stern* een artikel aan de ophef wijdde.

In 2000 waren er opnieuw protesten. Regisseur van de Passiespelen was toen Ben Verbong, een geboren Tegelenaar die onder meer naam had gemaakt met de softpornofilm *De onfatsoenlijke vrouw*. Verbong wilde alles anders doen en de 'roomse ballast' afwerpen. Centraal stond bij hem Judas. Niet als de traditionele slechterik, maar als een soort socialistische revolutionair die Jezus tot daden wil inspireren. Er was volop gemor over de slappe Christusfiguur. Het bisdom Roermond liet de tekst bestuderen door twee theologen, waarna het liet weten geen wezenlijke bezwaren te hebben.

In 2015 was er wederom een relletje. Niet door de tekst van de hand van de Vlaamse classicus Patrick Lateur, hoewel hij zich in zijn hang naar actualiteit wel enige vrijheden permitteerde. Het gedoe ging om de hoofdpersoon. De keuze voor de rol van Jezus was gevallen op een econome-leraar van Marokkaanse afkomst, Abbie Chalgoum. Verontwaardigde katholieken trokken ten strijde en beschuldigden de Venlonaar van antisemitische opvattingen, zonder daarvoor bewijzen te kunnen overleggen.

Lastiger kreeg Chalgoum, die zo goed was geïntegreerd in Limburg dat hij weleens Prins Carnaval had gespeeld, het door verzet in eigen kring. Marokkaanse jongeren bedreigden hem omdat een moslim zich in hun ogen verre van de Passiespelen moest houden. Het argument dat de Koran met eerbied over Jezus spreekt, mocht niet baten. Pas toen Chalgoum de politie had ingeschakeld, kon hij onbevreesd zijn kruis door De Doolhof dragen. ●

1946 Koningin Wilhelmina was bij eerste uitvoering na oorlog

1975 Modernere tekst van priester-dichter Jacques Schreurs

1980 42.000 bezoekers voor een reeks van 15 voorstellingen

2010 Koningin Beatrix was een van de circa 46.000 bezoekers